

Not: Büyükşehir statüsüne geçmeden önce ilçe belediyeleri tarafından verilen ticari taksi plakaları ve ticari taksi durak yerlerinin hangi belediye tarafından kiraya verileceği hk.

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : E-14399437-622.02-3575151

21/07/2022

Konu : (GÖRÜŞ) Ticari Taksi Plakaları Hk.

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: tarihli ve sayılı yazı.

..... Büyükşehir Belediye Başkanlığının ilgi yazısında özetle; Belediyesi Encümeninin kararları doğrultusunda 10 (on) yıllık durak yeri ihalesi yapılan 18 adet taksi durağı ve bu duraklarda yer alan 104 adet "T" harf grubuna tahsisli taksi plakalarının güncellenip güncellenemeyeceği konusunda tereddüde düşüldüğünden Bakanlığımız görüşü talep edilmektedir.

Bilindiği üzere, 5393 sayılı Belediye Kanununun "*Belediyenin görev ve sorumlulukları*" başlıklı 14 üncü maddesinde; "*a) ..., ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; ...; şehir içi trafik; ...*" hükmü,

"*Belediyenin yetkileri ve imtiyazları* başlıklı 15 inci maddesinde; "*Belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır:*

...

f) Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettmek.

...

p) Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

...

Belediye, (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının kararıyla süresi kırkdokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67 nci maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir." hükmü,

"*Belediye Meclisi*" başlıklı 17 nci maddesinde "*Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usûllere göre seçilmiş üyelerden oluşur.*" hükmü, 18 inci maddesinde; "...

e) Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek.

...

j) Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına; belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.

...

m) Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.

” hükmü,

“Uygulanmayacak hükümler” başlıklı 84 üncü maddesinde; “Bu Kanunla, belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak; ... 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, ... bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda bu Kanun hükümleri uygulanır.” hükmü,

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun “Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları” başlıklı 7 nci maddesinde; “Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

...

f) Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

...

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. (Ek cümle: 16/5/2018-7144/14 md.) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettilmesine karar vermek.” hükmü,

“Ulaşım hizmetleri” başlıklı 9 uncu maddesinde; “Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.” hükmü,

Ek 2 nci maddesinde “Büyükşehir belediyesi sınırlarına giren belediyelerin, kanunların verdiği yetkiye dayanarak yürütmekte oldukları toplu taşıma ve ulaşım hizmetlerinin, gerçek ve tüzel kişilere yaptırılması amacıyla verilen ruhsat, imtiyaz sözleşmesi ve ulaşım araçları kira sözleşmesi, ruhsatta öngörülen süre ve sahip oldukları hat güzergâhı ile sınırlı olmak şartıyla herhangi bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediyesi toplu taşıma ve ulaşım sistemine dahil edilir.” hükmü yer almaktadır.

Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliğinin “Görev ve yetkileri” başlıklı 18 inci maddesinde; “(1) UKOME, büyükşehir içindeki kara, deniz, göl, nehir, kanal ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesini sağlamak üzere; ulaşım, trafik ve toplu taşıma konularında üst düzeyde yönlendirici karar alma, uygulama, uygulatma ve ilgili mevzuattaki usulüne göre gereken tesisleri kurma, kurdurma ve işletme hak ve yetkilerine haizdir. Bu amaçla

...

ç) Kara, deniz, göl, nehir, kanal ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; otobüs, taksi, dolmuş ve servis durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek, gerçek ve tüzel kişiler ile resmi ve özel kurum ve kuruluşlara ait otopark olmaya müsait boş alan, arazi ve arsaları geçici otopark yeri olarak ilan etmek ve bunların sahiplerine veya üçüncü şahıslara işletilmesi için izin vermek, izin verilen otoparklar ile karayolu üzerindeki diğer park yerlerinde (Değişik

ibare:RG-25/4/2014-28982) engelliler için işaretlerle belirlenmiş bölümler ayrılmasını sağlamakla,...

görevli ve yetkilidir." hükmü,

"Ulaşım hizmetlerine ilişkin işlemler" başlıklı 28 inci maddesinde; "(1) Nüfus artışı ve şehrin ulaşım planı dikkate alınmak suretiyle büyükşehir sınırları dâhilinde taşıma ihtiyacı, UKOME tarafından düzenlenecek bir raporla İçişleri (Ek ibare: RG-23/5/2019-30782) ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bildirilir.

(2) Taksi, dolmuş, minibüs ve umum servis araçları ile toplu taşıma araçlarının tahsis süreleri, ticari plaka sayıları ile bu plakaların verilmesine ilişkin usul, esas ve devir ücretleri UKOME'ce tespit edilir." hükmü,

"Kazanılmış haklar" başlıklı 29 uncu maddesinde "(1) Büyükşehir belediyeleri dâhilinde daha önce il trafik komisyonları veya valiliklerce alınan karar veya izinlerle elde edilmiş haklar saklıdır." hükmü,

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 794 üncü maddesinde; "İntifa hakkı, taşınurlar, taşınmazlar, haklar veya bir malvarlığı üzerinde kurulabilir.

..." hükmü,

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 12 nci maddesi "...

b) Görev ve yetkiler:

1. İl sınırları içinde mahalli ihtiyaç ve şartlara göre trafik düzeni ve güvenliğini sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almak,

2. Trafiğin düzenli bir şekilde akımını sağlamak bakımından alt yapı hizmetleri ile ilgili tedbirleri almak, trafik ile ilgili sorunları çözümlenmek, bütün ülkeyi ilgilendiren Trafik Güvenliği Yüksek Kurulunun müdahalesini gerektiren hususları İçişleri Bakanlığına iletmek.

3. Karayolu taşımacılığına ait mevzuat hükümleri saklı kalmak üzere, trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları, çalıştırılabileceği yerler ile güzergahlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek,

4. Gerçek ve tüzel kişiler ile resmi ve özel kurum ve kuruluşlara ait otopark olmaya müsait boş alan, arazi ve arsaları geçici otopark yeri olarak ilan etmek ve bunların sahiplerine veya üçüncü kişilere işletilmesi için izin vermek,

5. Bu Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görevleri yapmak.

..." hükmünü amirdir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanununun "Kapsam" başlıklı 1 inci maddesinde; " Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütülür. ..." hükmü,

"İlkeler" başlıklı 2 nci maddesinde; "Bu Kanunun yürütülmesinde, ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve ihalede açıklık ve rekabetin sağlanması esastır.

..." hükmü,

"Tanımlar" başlıklı 4 üncü maddesinde; "Bu Kanunun uygulanmasında;

Alım, Satım: Taşınır ve taşınmaz mallar ile her türlü ihtiyaç maddeleri, hizmet ve hakların alım ve satımını,

...

Kira: Taşınır ve taşınmaz malların ve hakların kiralanmasını veya kiraya verilmesini,

...

Tahmin edilen bedel: İhale konusu olan işlerin tahmin edilen bedelini ve yapım işlerinde keşif bedelini,

...

İhale: Bu Kanunda yazılı usul ve şartlarla, işin istekliler arasından seçilecek birisi üzerine bırakıldığını gösteren ve yetkili mercilerin onayı ile tamamlanan sözleşmeden önceki işlemleri,

...

*Müşteri: Artırma sonunda kendisine ihale yapılan istekli veya isteklileri,
Şartname: Yapılacak işlerin genel, özel, teknik ve idari esas ve usullerini gösteren belge veya belgeleri,*

*Sözleşme: İdare ile müteahhit veya müşteri arasında yapılan yazılı anlaşmayı,
İfade eder.” hükmü,*

“Şartnameler” başlıklı 7 nci maddesinde; “İhale konusu işlerin her türlü özelliğini belirten şartname ve varsa ekleri idarelerce hazırlanır.

Bu şartnamelerde işin mahiyetine göre konulacak özel ve teknik şartlardan başka genel olarak aşağıdaki hususların da gösterilmesi zorunludur:

- a. *İşin niteliği, nevi ve miktarı,*
- b. *Tahmin edilen bedeli, geçici teminat miktarı ve kesin teminata ait şartlar,
...” hükmü,*

“Tahmin edilen bedelin tespiti” başlıklı 9 uncu maddesinde; “Tahmin edilen bedel, idarelerce tespit edilir veya ettirilir. İşin özelliğine göre gerektiğinde bu bedel veya bu bedelin hesabında kullanılacak fiyatlar belediye, ticaret odası, sanayi odası, borsa gibi kuruluşlardan veya bilirkişilerden soruşturulur. Tahmin edilen bedel, bunun dayanaklarının da eklendiği bir hesap tutanağında gösterilir ve asıl evrak arasında saklanır. Bu bedel gerektiğinde ihale komisyonlarınca tahkik ettirilir...” hükmü,

“İhale işlem dosyasının düzenlenmesi” başlıklı 15 inci maddesinde; “İhale suretiyle yapılacak işler için bir işlem dosyası düzenlenir. Bu dosyada onay belgesi, varsa tahmin edilen bedele ilişkin hesap tutanağı, şartname ve ekleri, gerekli projeler, ilana ilişkin belge ve gazete nüshaları, sözleşme tasarısı ile saklanması yarar görülen diğer belgeler bulunur...” hükmü,

“Uygun bedelin tespiti:” başlıklı 28 inci maddesinde “Artırmalarda uygun bedel; tahmin edilen bedelden aşağı olmamak üzere teklif edilen bedellerin en yükseğidir.

Eksiltmelerde uygun bedel; tahmin edilen bedeli geçmemek şartı ile, teklif edilen bedellerin tercihe layık görülenidir.

Kapalı teklif usulüyle yapılan ihalelerde; bedel tahmini yapılmışsa uygun bedel, teklif edilen bedellerden tahmin edilen bedeli geçmemek şartıyla tercihe layık görüleni; bedel tahmini yapılmamışsa uygun bedel, teklif edilen bedellerin tercihe layık görülenidir. Tercih gerekçeleri kararlarda belirtilir. Ancak, bedel tahmini yapılmamış kapalı teklif usulü ihalelerde, ihalenin geçerli sayılması bizzat ilgili bakanın onayına bağlıdır.

...” hükmü,

“İhale usullerinin neler olduğu” başlıklı 35 inci maddesinde; “Bu Kanunun 1 inci maddesinde yazılı işlerin ihalelerinde aşağıdaki usuller uygulanır:

- a) *Kapalı teklif usulü,*
- b) *Belli istekliler arasında kapalı teklif usulü,*
- c) *Açık teklif usulü,*
- d) *Pazarlık usulü,*
- e) *Yarışma usulü.*

İşin gereğine göre bu usullerden hangisinin uygulanacağı, bu Kanun hükümlerine uyularak idarelerince tespit edilir.” hükmü,

“İhalelerde kapalı teklif usulünün esas olduğu” başlıklı 36 ncı maddesinde; “Bu Kanunun 1 inci maddesinde yazılı işlere ilişkin ihalelerde, tekliflerin gizli olarak verilmesini sağlayan kapalı teklif usulü esastır.

Ancak, 44 üncü maddede gösterilen işler belli istekliler arasında kapalı teklif usulüyle, 45 inci maddede gösterilen işler açık teklif usulüyle, 51 inci maddede sayılan işler pazarlık, 52 nci maddede gösterilen işler de yarışma usulüyle yaptırılabilir.” hükmü,

45 inci maddesinde; “Bu Kanunun 1 inci maddesinde yazılı işlerden, tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile tespit edilecek tutarı geçmeyen ihaleler açık teklif usulüyle yapılabilir.” hükmü, (2021 yılı için 3.155.000 TL)

“İhalenin sözleşmeye bağlanması” başlıklı 53 üncü maddesinde; “Bütün ihaleler bir sözleşmeye bağlanır. Sözleşme, idare adına ita amiri tarafından imzalanır...” hükmü,

“Sözleşme yapılmasında müteahhit veya müşterinin görev ve sorumluluğu” başlıklı 57 nci maddesinde; “Sözleşme yapılması gerekli olan hallerde müteahhit veya müşteri 31 inci maddeye göre onaylanan ihale kararının veya Maliye Bakanlığının vizesi gereken hallerde bu vizenin yapıldığının bildirilmesini izleyen günden itibaren 15 gün içinde geçici teminatı kesin teminata çevirerek noterlikçe tescil edilmiş sözleşmeyi, idareye vermek zorundadır.

Satışlara ilişkin ihalelerde müşterinin aynı süre içinde ihale bedelini ve müşteriye ait bulunan vergi, resim ve harçları yatırması, diğer giderleri ödemesi gerekir.

Bu zorunluluklara uyulmadığı takdirde, protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek kalmaksızın ihale bozulur ve varsa geçici teminat gelir kaydedilir.” hükmü,

“Kiralarda sözleşme süresi” başlıklı 64 üncü maddesinde; “Kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresi, on yıldan çok olamaz. Turistik tesis kurulacak yerlerin ve turistik tesislerin ve enerji üretimi tesisleri ile iletim ve dağıtım tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin ve doğal gaz iletim, dağıtım ve depolama tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin on yıldan fazla süre ile kiraya verilmesi mümkündür.

Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, önceden Maliye Bakanlığından izin alınması şarttır. Katma bütçeli idarelerde bu izin, idarelerin bağlı buldukları bakanlıktan alınır. Özel İdare ve belediyeler için kendi özel kanunları uygulanır.

Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, kira bedeli her yıl şartname ve sözleşmesindeki esaslara göre yeniden tespit edilir.” hükümleri yer almaktadır.

Ayrıca 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 46 ncı maddesinde “Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin her türlü taşınır ve taşınmazlarının satışına Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkilidir. Satış bedelleri genel bütçeye gelir kaydedilir. Diğer kamu idarelerine ait taşınır ve taşınmazların elden çıkarılması kanunlarında ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen yetkili organlarının kararıyla mümkündür.

...” hükmü,

Araçların Satış, Devir ve Tescil Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik’in 34 üncü maddesinde; “...

(4) Gerekli görülen yerlerde, ticari amaçla çalışan araçlara UKOME veya trafik komisyonlarından karar almak şartıyla belirlenecek harf gruplarından plaka verilebilir. Bu şekilde belirlenen harf ve rakam grupları Türkiye Noterler Birliğine bildirilir.” hükmü,

Öte yandan; 86/10553 sayılı Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Kararın 2 nci maddesinde; “Bu Karar, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 12 nci maddesi hükümlerine göre, İl Trafik Komisyonlarınca plaka tahdidi kararı alınan İllerde uygulanır.” hükmü ile mezkûr Kararın kapsamı belirlenmiş,

“Ticari Plaka Verilecekler” başlıklı 3 üncü maddesinin “Ticari plaka verilebilmesi için;

1) Taksi, dolmuş ve minibüslerde; şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçmiş olduğunu ve sürekli olarak icra ettiğini beyan etmiş ve ilgili meslek odasına, ilgili meslek odasının bulunmadığı yerlerde ise şoförler odasına üye olmak,

2) Umum servis araçlarında; şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçtiğini beyan etmiş ve ilgili meslek odasına, ilgili meslek odasının bulunmadığı yerlerde şoförler odasına üye olmak veya ticaret odalarına kayıtlı taşımacı şirketlerce şehir içinde taşımacılık yapmak, şartı aranır.

Taksi, dolmuş ve minibüs sahipleri, bu plakaları bu maddenin (1) numaralı bendinde sayılan şartları haiz kişilere, umum servis aracı sahipleri, bu maddenin (2) numaralı bendinde sayılan şartları haiz kişilere ve taşımacı şirketlere satabilirler.” hükümleri kapsamında taksilere verilecek ticari plakaların verilmiş esas ve usulleri düzenlenmiştir.

Mezkûr Kararın “Ticari Plaka Sayısının Tespiti” başlıklı 4 üncü maddesinde; “Nüfus artışı ve şehrin ulaşım planı dikkate alınmak suretiyle o il ve ilçenin toplu taşıma ihtiyacı, trafik komisyonu tarafından düzenlenecek bir raporla İçişleri Bakanlığı'na bildirilir.

Halen plaka tahdidi uygulanan illerde, taksi, dolmuş, minibüs ve umum servis araçları için tespit edilen ticari plaka sayısının artırılması, iade edilenler ile henüz tahsis edilmemiş olanlar dahil, bunların trafik komisyonlarınca dağıtılması, İçişleri Bakanı'nın onayına tabidir.

(Değişik: 04.06.1998-23362) Bu Kanunu'n yürürlük tarihinden önce tespit edilip, henüz tahsisi yapılmamış plakalar ile herhangi bir sebeple iade edilen plakaların dağıtımında 5. madde hükümleri uygulanır." hükmü,

"Ticari Plakaların Verilme Usul ve Esasları" başlıklı 5 inci maddesinde; "Ticari plaka, kapalı teklif usulü ile aşağıdaki şartlar dikkate alınarak, trafik komisyonunun tespit edeceği esaslara göre verilir.

a) İlin ihtiyacı dikkate alınarak dağıtılacak ticari plaka sayısı trafik komisyonunca tespit edilecek ticari plakanın serbest piyasadaki tahmini bedelinin % 80'ine tekabül eden muhammen bedeli, müracaat şekli, süresi, ihale zamanı ve diğer hususlar mahalli vasıta ve/veya en az iki gazete ile kamuoyuna duyurulur.

b) Tespit edilen ticari plakalar ikişer aylık dönemlerde bir yılda altı defa verilebilir.

c) Kapalı teklif zarfları trafik komisyonları huzurunda açılır ve en yüksek bedeli teklif edenlerden başlamak üzere o dönem için tespit edilen miktarda ticari plaka verilir. Eşit ücret teklif edenler arasında trafik komisyonu huzurunda kura çekilir.

d) Müracaat edenlerden, trafik komisyonunun tespit edeceği muhammen bedelin 1/5'i teminat olarak peşin alınır. Plaka bedelinin kalan kısmı ödenmedikçe plaka almaya hak kazananlara ticari plaka verilmez, kazanamayanların teminatları iade edilir." hükmü yer almaktadır.

Diğer taraftan, Danıştay 13. Dairesinin E. No: 2015/985, K. No: 2015/3164 numaralı kararıyla, "Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; belediyelerin yürütmekle görevli ve yetkili oldukları toplu taşıma hizmetini bizzat yapmak yerine imtiyaz suretiyle devrine karar verilmesi için Danıştay'ın görüşü ve İçişleri Bakanlığının onayının alınmasının ön koşul olduğu, kiralama yolunu seçmesi hâlinde ise hem taşınır hem taşınmazlar için kira süresinin 10 yıla sınırlı olduğu ve her iki durumunda Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olduğu anlaşılmakta ve toplu taşıma hizmetlerinin ruhsat vermek suretiyle yerine getirilmesi usulünde ise ruhsat verilecek sürenin, tespit edilen muhammen bedelin yıllık mı yoksa ruhsat verilen süre için mi öngörüldüğünün, yıllık olarak tespit edilmiş ise her yıla ilişkin artış oranının nasıl belirleneceğinin vb. hususların açık bir şekilde ortaya konularak söz konusu ihalenin yine Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği, toplu taşıma hizmetlerinin gördürülmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde verilecek olan ruhsatın süresiz bir şekilde verilemeyeceği, belli bir süre dâhilinde ruhsat verilmesi gerektiği görülmektedir... Bu durumda, ilgili mevzuat ve dosyadaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; toplu taşıma hizmetinin yerine getirilmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde, süresiz olarak ruhsat vermenin söz konusu olmadığı, belli bir süre dâhilinde ruhsatın verilmesi gerektiği, bu süreye göre muhammen bedelin belirlenmesinin şart olduğu, bu hususlar ortaya konulduktan sonra Devlet İhale Kanunu hükümlerine uygun bir şekilde ihalenin yapılması gerektiği ..." hükmü yer almaktadır.

Danıştay 8. Dairesinin 19/11/2007 tarihli ve E. No: 2007/4194, K. No: 2007/6111 sayılı kararında görülen temyiz davasında Bursa 2. İdare Mahkemesinin 27/03/2007 tarihli ve E:2006/1401, K:2007/542 sayılı kararındaki "... 5393 sayılı Yasanın 15/f ve 84. maddeleri ile 2918 sayılı Yasanın 12. maddesinden söz edilerek, 5393 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle 2918 sayılı Kanunun Belediye Kanunu ile çelişmeyen hükümlerinin uygulanması gerektiği açık olduğundan, 2918 sayılı Kanun uyarınca alınan 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının da 5393 sayılı Kanun ile çelişmeyen hükümlerinin uygulanması gerektiği, ..." şeklindeki hükmünü usul ve yasaya uygun bulmuştur.

Danıştay 8. Dairesinin 17/09/2020 tarihli ve E. No: 2016/14732, K. No: 2020/3653 sayılı kararındaki "... belediyenin yetki ve imtiyazları arasında yer alan toplu taşıma araçları ve ticari taksilerin sayılarını, zaman ve güzergahlarını belirleme yetkisinin Belediye Meclisi'ne ait olduğu anlaşılmış olup, ticari taksi nitelikli araçların çalışma izinleri, sayı ve güzergahlarının belirlenmesi ve buna yönelik olarak yapılan başvuruların değerlendirilmesi ile gerekli işlemlerin yapılmasına ilişkin yetkinin yukarıda anılan mevzuat hükümleri uyarınca belediye meclisine ait olduğu ..." şeklindeki hükmü ile belediye meclisinin ulaşım ve toplu taşımadaki yetki ve imtiyazları yorumlanmıştır.

Öte yandan, Sayıştay'ın 2015 yılında muhtelif mahalli idarelerde yaptığı denetimler sonucu yayımladığı denetim raporlarında;

“İhalesiz taksi ve servis plakası ile hat verilmesi” ile ilgili olarak Sayıştay bulgusunda özetle, “... hakkın Kanun çerçevesinde ihale yoluyla rekabete uygun, saydam bir şekilde kaç yıllığına olacağı gibi hususları da içerecek şekilde verilmesi gerekir. ... İhalede şeffaflık ve rekabet ilkelerine aykırı olarak başkan onayı veya encümen kararıyla verilebilmesi mümkün değildir. ... İhale yapılmadan fiili bir durum olarak yapılan ancak mevzuatta karşılığı olmayan bu uygulamanın sürdürülebilmesi mümkün değildir. Faaliyette bulunanlar için çalışıyor olmaları kazanılmış hak oluşturmaz. Kazanılmış hakkın varlığından söz edebilmek için, hakkın yürürlükteki hukuk kurallarına uygun olarak tesis edilen bir işlemle elde edilmesi gerekmektedir. Hukuka aykırı olarak tesis edilen işlemlerin kazanılmış hak doğurması mümkün değildir.” denilerek ihalesiz verilen plaka ve hatların iptal edilip Kanun'da belirlenen süre ve şartlarda ihale yoluna gidilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Ayrıca, belediye taşınmazlarının 2886 sayılı Kanun uyarınca kira süresi 10 yılı, belediye haklarının 5393 sayılı Kanun uyarınca irtifak süresi 30 yılı geçememekte diğer bir deyişle belediye meclisi bu süreleri aşacak şekilde bir karar alamamaktadır. Bu bakımdan, toplu taşıma hizmetlerinde imtiyaz usulü dışında Kanun ile bu süreleri aşacak bir süre belirleme noktasında belediyeye özel bir yetki verilmemiştir. Belirtmek gerekir ki belediyeler toplu taşıma hizmeti ile ilgili görevli ve yetkili olduğu kadar bu hizmet kendilerine mahalli müşterek ihtiyaçlar bağlamında bir sorumluluk olarak da tevdi edilmiştir. Sonuçta, toplu taşıma hizmetlerinin gördürülmesi 2886 sayılı Kanun hükümlerine göre ihale yapılarak 49 yılı aşmayacak şekilde imtiyaz, 10 yılı aşmayacak şekilde hat kirası veya her halde imtiyaz veya tekele sebep olmayacak ve 30 yılı geçmeyecek şekilde ruhsat verme yöntemlerinden birisi tercih edilerek yürütülebilecektir. Yine her 3 yöntemde de toplam süre göz önünde bulundurularak muhammen (tahmin edilen) bedelin 2886 sayılı Kanun kapsamında belirlenerek bu Kanunda gösterilen ihale yöntemlerinden somut olaya uygun olanlarından birisi seçilerek ihale edilmesi ve ihale sonucu idarece tespit edilecek uygun bedel uyarınca belirlenen ihale bedelinin 2886 sayılı Kanunun 57 nci maddesinde gösterilen sürelerde tahsil edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, imtiyazda toplu taşıma hakkının belediye sınırları içinde tamamen bir (gerçek veya tüzel) kişiye 49 yıla kadar devredildiği, ruhsat vermede ise kiralamadan farklı bir usul olarak belirli bir hat veya güzergâhın kiralanması şeklinde olmadan ruhsat verilen kişilerin 30 yıla kadar belediye sınırlarında belediyenin belirlediği güzergâhlarda taşımacılık yapabileceği de göz önünde bulundurularak toplu taşıma hizmetlerinin kamu yararına en uygun yöntemle gördürülmesi esas olacaktır.

Diğer taraftan, belediyelerin toplu taşıma araçları, servis araçları ve taksi sayılarını belirleme yetki ve imtiyazı bulunmaktadır. Özellikle kendi nam ve hesabına ticari olarak taşımacılık yapan taksi, dolmuş, minibüs ve servis vb. işletmeler belediyelerin belirlediği sayılarda, belediyelerce belirlenen durak ve park yerlerinde, belediyelerin uygun gördüğü zaman, ücret ve tarifeler ile güzergâhlarında aldıkları çalışma izinleri ile ticari taşımacılık yapmaktadır. Bu bakımdan, belediye ve mücavir alan sınırları içinde faaliyet gösterecek ticari taksi, dolmuş, minibüs ve servis vb. işletmelerinde bu araçların plakalarının verilmesine ilişkin usul ve esaslar noktasında Kanun'da açıkça yetki verilmeyen ve bu belgelerin verileceği kişilerin tespitine ilişkin usul ve esasları kapsayan hususlarda belediyelerce 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 3 üncü maddesi hükümlerine aykırı olmayacak şekilde işlemler tesis edilmesi gerekmektedir. Sair hususlarda ve il trafik komisyonunca harf grubu ve sıra sayısı belirlenen plakaların tahdit edilerek ticari olarak taşımacılık yapacak kişilere tahsis edilmesi hususunda 5393 sayılı Kanun ile 2886 sayılı Kanunun ilgili cari hükümlerinin esas alınması gerekmektedir.

Toplu taşıma hizmetleri ile ticari taşımacılık hakkındaki düzenlemeler yukarıda açıklandığı şekilde olmakla birlikte somut olayda Büyükşehir Belediyesinin büyükşehir belediyesi statüsünü kazanmadan önce Belediyesi tarafından taksi plakalarının tahdit ve tahsisine ilişkin hem Belediye meclisi hem de ilgili trafik komisyonlarınca Kanun'a ve usule uygun verilmiş olan kararların ilgilileri hakkında kazanılmış hak kapsamında

değerlendirilmesi gerektiği, bu bakımdan bahse konu ticari taksi plakalarının tahdit ve tahsisine ilişkin düzenlendiği tarihte mer'î olan mevzuat hükümlerine uygun alınan trafik komisyonu kararı, belediye meclis kararı ve işlemlerine dayanılarak ticari taksi plaka sahiplerinin taksicilik faaliyetine devam edebileceği,

Öte yandan büyükşehir belediyesi sınırları içinde faaliyet gösterecek taksi durak yerlerini tespit etme ve işletme, işlettirme veya kiraya verme yetkisi ile taksi durağı ve yazıhanesini ruhsatlandırma yetkisi büyükşehir belediyelerinde olduğu, ticari taksi durak yerlerinin 10 yıldan fazla kiraya verilemeyeceği, daha önce Belediyesinde kiraya verilen ve kira süreleri dolan durak yerlerinin büyükşehir belediyelerince 2886 sayılı Kanun uyarınca yeniden kiraya verilmesi gerektiği,

Son olarak ticari taksi plakalarının tahdit ve tahsis işlemleri ile ticari taksi durak yerlerinin kiralanmaları işlemlerinin birbirinden farklı hususlar olduğu, her ikisinin ilgili mevzuatınca sonuçlandırılması gerektiği

Değerlendirilmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Turan KONAK
Bakan a.
Genel Müdür

Dağıtım

Gereği:

..... Büyükşehir Belediye Başkanlığına

Bilgi

..... Valiliğine

(Çevre, Şehircilik ve İklim
Değişikliği İl Müdürlüğü)

..... Belediye Başkanlığına